

درس‌هایی از
خطبه غدیره

به کوشش:
عبدالحسین طالعی

مؤسسه فرهنگی نبأ

بسم الله الرحمن الرحيم
السلام عليك يا امير المؤمنين

«غدیر»، مشعلی است که رسول خدا ﷺ «دیروز» برافروخت، تا «امروز» از نور آن بهره گیریم، و «فردا» زندگانی بهتر داشته باشیم.

«غدیر»، پیامی الهی است که «دیروز» بیان شد، تا «امروز» به گوش جان بشنویم، و ره توشه‌ای برای «فردا» از آن بگیریم.

* * *

«خطبة غدیر»، کتابی است همواره گشوده، تا پیوسته در آن نظر کنیم، و درس زندگی از آن بیاموزیم.
«خطبة غدیر»، زلال جاری آسمانی است در زمین، که هر لحظه، تشنگان سعادت و نجات را به خود فرامی‌خواند.
«خطبة غدیر»، قصه‌ای نامکرر است، که هر چه آن را بخوانی، تازه‌تر می‌شود.

* * *

در خطبة غدیر، رسول خدا ﷺ با خطاب «معاشر الناس» سخن می‌گوید، یعنی: «گروه‌های مردمان»، نه تنها حاضران در روز هجدهم ذی الحجة سال دهم، نه تنها مردم مکه و مدینه، نه تنها

مسلمانان آن روز، بلکه هر انسانی در هر زمانی و هرزمینی که هست، پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله با او سخن می‌گوید. «پیام غدیر»، همچون «پیام نبوت»، پیامی به همه نسلها در همه عصرها، و در جای جای زمین است...

* * *

متن این خطبه را، راویان و محدثان و دانشمندان، در طول سده‌های پیشین نقل کرده‌اند، و به دست ما رسانده‌اند. اینک وظیفه داریم که این حقایق والای ولایت را فراگیریم، و به نسلهای بعد برسانیم.

اینک به عهده ما است که اگر نمی‌توانیم تمام خطبه را فراگیریم، دست کم، برخی از جملات این پیام جاودانه را، سرلوحه زندگی خود گیریم.

* * *

«درسهایی از خطبه غدیر» را پیش رو داریم. این درسها برای زندگی بیان شده است. باید آنها را بخوانیم و بر جان نشانیم و در زندگی به کار گیریم، تا به حیات طیبه الهی دست یابیم. و توفیق از خدا است.

ولی خدا

فاعلموا معاشر الناس! إن الله نصبه لكم ولياً وإماماً مفترضاً طاعته.

ای گروه‌های مردمان! بدانید که خدا او را بر شما ولی و امام قرار داده و اطاعت او را بر تمام شما واجب گردانیده است.

در این جمله می‌بینیم:

۱ - خدای بزرگ، امیرالمؤمنین علیه السلام را برای ما مولی قرار داده است این، نه انتخاب مردم است و نه حتی انتخاب شخص پیامبر صلی الله علیه و آله.

۲ - اطاعت علی علیه السلام بر همه واجب است.

۳ - بنابراین در تمام شؤون زندگی خود باید ببینیم ایشان چه بیانی دارند. در زندگی خود آنها را به کار بندیم. صد البته کسی که خداوند، او را برای ما ولی قرار داده است، پذیرفتن هدایت‌های او سبب نجات انسان‌ها خواهد بود.

چند پرسش مهم پیش روی ما است:

غضب او در امان باشیم، شایسته است که بیانات گهربار حضرتش را در زندگی به کار بندیم، چرا که او «امام» ما است، و ما امت او هستیم. اینک آیا وظیفه تبعیت از آن امام همام - یعنی عمل به سخنان حضرتش - را ادا می‌کنیم؟

آن دانش انباشته

ما من علم إلا وقد احصاه الله في... و ما من علم إلا علمته علياً، و هو الإمام المبين...

هیچ علمی نیست، مگر اینکه خداوند، آن را در من جمع کرده است... و هیچ علمی نیست مگر اینکه آن را به علی آموخته‌ام. و اوست «امام مبین»...

رسول اکرم ﷺ خزانه دار علم حق تعالی است، که آن را به امیرالمؤمنین ﷺ آموخته است. پس تشنه علم باید وجود خود را از سرچشمه زلال علم پیامبر ﷺ سیراب کند. یعنی باید امیرالمؤمنین ﷺ را پناهگاه علمی خود بداند، و در حل مشکلات علمی به حضرتش رجوع نماید.

آری، در دین اسلام، علم مقام و منزلت خاصی دارد. و اهل بیت - که معادن علم الهی هستند - مقام رفیع و جایگاهی بلند دارند. به حکم عقل، شخصی که علم کامل دارد، شایسته است که امام و جانشین پیامبر باشد. و دیگران باید به او مراجعه کنند. هر کس این حقیقت روشن را نپذیرد یا انکار کند، با عقل خود مخالفت کرده است. کیست که بخواهد راهی دراز - به بلندای ابدیت - را بدون بهره‌گیری از نور عقل بییابد؟

- آیا در طلب نجات و سعادت هستیم؟
- آیا نجات و سعادت را در اسلام می‌جوییم؟
- آیا سخنان پیامبر اسلام ﷺ را به جان می‌پذیریم؟
- آیا ولایت امیرالمؤمنین ﷺ را - که رسول خدا بر ما فرض و واجب دانسته - قبول داریم؟

پاسخ به این پرسش‌ها، نقش اساسی در تحول زندگی به سوی حیات طیبه دارد. پاسخ به این پرسش‌ها، نقش اساسی در تحول

فرمانش را ببرید

ماضٍ حكمه، جائزٌ قوله، نافذٌ أمره، ملعونٌ من خالفه، مرحومٌ من تبعه...

حکم او باید اجرا شود، کلام او مورد عمل باشد. و امر او نافذ است. هر کس با او مخالفت کند، از رحمت الهی دور می‌گردد. و هر کس تابع او باشد، در سایه رحمت الهی است.

در اینجا می‌خوانیم:

۱ - حکم و بیان و امر امیرالمؤمنین ﷺ باید مورد قبول همه باشد. و هیچ کس حق ندارد در برابر او مخالفت کند. و هیچ شک و تردیدی در اوامر علی ﷺ وارد نیست.

۲ - کسی که بخواهد مورد رحمت خداوند قرار گیرد، باید در مسیر تبعیت و پیروی حضرتش حرکت کند.

۳ - هر کس با حضرتش مخالفت کند، از رحمت حق دور می‌شود. اینک ما، که می‌خواهیم مورد رحمت خداوند قرار گیریم و از

خدایش برتری دارد

معاشر النَّاسِ! فَضَّلُوهُ فَقَدْ فَضَّلَهُ اللَّهُ، وَأَقْبَلُوهُ فَقَدْ نَصَبَهُ اللَّهُ.

ای گروه مردمان! او را برتر بدانید که خدایش برتری داده است. و به او روی آورید، که خدایش منصوب نموده است.

از این عبارت برمی آید:

۱ - خداوند سبحان به امیرالمؤمنین علیه السلام فضیلت و برتری داده است، و فضیلت او ساختگی و بشری نیست.

۲ - حال که خدا او را برتری داده است، مردم نیز باید او را برتر از دیگران بدانند.

۳ - حال که خداوند، او را برای مردم (در جایگاه امامت) قرار داده است، پس مردم هم باید او را به امامت قبول کنند.

آری، آنکه برگزیده خداوند است، شایسته است که ما هم او را برگزینیم و مقتدای خود قرار دهیم.

با سر سپردن به امامت دیگران، چه عذری در پیشگاه عقل و خدای عقل آفرین داریم؟

بیانگر کتاب خدا

معاشر النَّاسِ! تَدَبَّرُوا الْقُرْآنَ وَافْهَمُوا آيَاتَهُ... فَوَاللَّهِ لَنْ يَبَيِّنَ لَكُمْ زَوَاجِرَهُ وَلَا يُوضِّحْ لَكُمْ تَفْسِيرَهُ إِلَّا الَّذِي أَنَا أَخْذٌ بِيَدِهِ... وَهُوَ عَلِيُّ بْنُ أَبِي طَالِبٍ أَخِي وَوَصِيِّي.
ای گروه مردمان! در قرآن تدبّر کنید، و آیات آن را

بفهمید!... به خدا سوگند، باطن قرآن را کسی برایتان بیان نمی‌کند، و تفسیر آن را کسی برایتان روشن نمی‌سازد، مگر این شخصی که دست او را به دست خود دارم... و او علی بن ابی طالب است، برادرم و جانشینم...

درسهای زندگی که از این جمله می‌آموزیم:

۱ - باید در قرآن تدبّر و اندیشه کنیم و آیاتش را بفهمیم، پس خواندن قرآن، به تنهایی برای ما کافی نیست، گرچه لازم است.

۲ - قرآن نیاز به تبیین و توضیح دارد.

۳ - برای فهمیدن قرآن و برای یافتن تفسیر آن و برای استخراج امر و نهی خداوند از قرآن، باید به امیرالمؤمنین علیه السلام رجوع کرد، زیرا که خداوند متعال، آن حضرت را مبین قرآن قرار داده است، نه دیگر مدّعیان وصایت پیامبر را.

کیست که از قرآن و تبیین آن بی‌نیاز باشد؟ و کیست که از رجوع به مبین قرآن بی‌نیاز باشد؟

دو یادگار ماندگار

معاشر النَّاسِ! عَلِيًّا وَ الطَّيِّبِينَ مِنْ وَلَدِي هُم الثَّقَلُ الْأَصْغَرُ، وَ الْقُرْآنَ الثَّقَلُ الْأَكْبَرُ فَكُلُّ وَاحِدٍ مُنْبِئٌ عَنْ صَاحِبِهِ وَ مُوَافِقٌ لَهُ، لَنْ يَفْتَرِقَا حَتَّى يَرِدَا عَلَيَّ الْحَوْضِ، هُمْ أَمْنَاءُ اللَّهِ فِي خَلْقِهِ وَ حَكْمَاؤُهُ فِي أَرْضِهِ.

ای گروه مردمان! علی و پاکان از فرزندانم - که از نسل اویند - «ثقل اصغر» هستند، و قرآن «ثقل اکبر» است. هر یک از دیگری خبر می‌دهد و با آن توافق دارد. این دو، از

یکدیگر جدا نمی‌شوند تا بر سر حوض کوثر، بر من وارد شوند. بدانید که آنان امین‌های خدا میان آفریدگان او، و حاکمان او در زمین او هستند.

رسول خدا ﷺ از دنیای فانی دیدگان خود را بست، در حالی که دو یادگار ماندگار در میان امت باقی گذاشت، که امت تا قیام قیامت، از آن دو، ره توشه هدایت گیرند.

این دو یادگار جاویدان پیامبر رحمت، کتاب خدا و خاندان پاک نهاد رسول خدا هستند، که پیوسته، توأمان به عنوان دستاویز نجات وسیله هدایت و سعادت امت معرفی شده‌اند. هر کسی که زندگانی سالم در دنیا و نجات در آخرت را می‌جوید، باید این راه را بپوید: راه بزرگوارانی که امین خدا در میان آفریدگان، و حاکمان منصوب از سوی خالق متعال در زمین خدا هستند. چه راهی بهتر از این برای انسان هست؟ بلکه راهی جز این برای انسان نیست.

«امیرالمؤمنین» کیست؟

ألا وإنَّ الله عزَّوجلَّ قال، وأنا قلتُ عن الله عزَّوجلَّ،
ألا إنَّه ليس أميرالمؤمنين غير أخي هذا، ولا تحلُّ إمرة
المؤمنين بعدي لأحدٍ غيره.

بدانید که خدای عزوجل فرموده است و من از جانب خداوند عزوجل می‌گویم. بدانید که کسی جز این برادرم، «امیرالمؤمنین» نیست. و نامگذاری هیچ فرد دیگر به این نام روا نیست.

۱ - رسول خدا ﷺ امر امامت حضرت امیرالمؤمنین، علی بن

ابی طالب ﷺ را از سوی خودشان بیان نفرموده‌اند. بلکه در این امر، فقط فرمان خداوند را به مردم ابلاغ کرده‌اند. تأکید پیامبر بر این حقیقت روشن، الهی بودن امامت آن حضرت را نشان می‌دهد، تا انسانی به دانش خام خود، گمان نکند رسول خدا ﷺ از سوی خود یا مثلاً به سبب جانبداری خویشاوندی به این معرفی اقدام کرده‌اند.

۲ - از سوی دیگر تأکید شده است که برای امت اسلامی، پس از رسول خدا، امیری الهی جز امام امیرالمؤمنین ﷺ وجود نخواهد داشت، بلکه مقام امیری و فرماندهی مؤمنان، ویژه برادر رسول خدا ﷺ (در دین) یعنی علی بن ابی‌طالب ﷺ خواهد بود. و هر مدعی دیگری که خود را صاحب جایگاه امیرالمؤمنین بداند، مدعی کاذب و دروغین بیش نخواهد بود.

برادر و جانشین پیامبر

معاشر النَّاس! هذا عليُّ أخي و وصيُّ و داعي علمي
و خليفتي على أمّتي و على تفسير كتاب الله عزَّوجلَّ و
الداعي إليه.

ای گروه مردمان! این علی است، برادر من، وصی من،
جامع علم من، جانشین من در امتم، جانشین من در
تفسیر کتاب خدای عزوجل، و دعوت کننده به آن...

۱ - پیامبر خدا ﷺ در این جملات، مردمان را به یکی از مقامات امیرمؤمنان ﷺ آگاه کرده‌اند. و اینکه چندین بار، مؤاخاة و برادری میان مسلمانان به دستور رسول خدا ﷺ صورت گرفت و حضرتش در هر مرتبه، علی ﷺ را به «برادری» برای خویش برگزیدند. و این

مرتبه عظیمی است که نصیب هیچ کس نشده است.

۲ - هم‌چنین رسول خدا ﷺ، مقام وصایت و جانشینی بعد از خود را، از آن‌ علی بن ابی طالب علیه السلام دانسته‌اند، با تأکید به اینکه این برادر و جانشین، مردم را به علم رسول خدا ﷺ فرامی‌خواند، و تنها آن بزرگوار، جانشین ایشان خواهد بود.

۳ - نکته بسیار مهم، اینکه علی علیه السلام علاوه بر جانشینی پیامبر در همه مقامات و مراتب، در زمینه تفسیر و شرح و بیان قرآن کریم و حقایق آن نیز در جایگاه رسول خدا است.

پس هر کس تفسیر قرآن را از رسول خدا ﷺ جویا می‌شود، اینک باید تنها از امیرالمؤمنین علیه السلام جویا شود.

۹

دین، کامل شد

معاشر النَّاسِ! إِنَّمَا أَكْمَلَ اللَّهُ عَزَّوَجَلَّ دِينَكُمْ بِإِمَامَتِهِ.
ای گروه‌های مردمان! خدای عزوجل دین شما را، تنها و تنها با امامت او کامل ساخت.

هشدار رسول خدا ﷺ به این نکته عظیم و اصل اساسی است که کامل شدن دین و اعتقاد و عمل هر فرد مؤمن، یک شرط ویژه دارد. بدون این شرط، بندگی و اطاعت در اعتقاد و عمل ناتمام خواهد ماند، گر چه در ظاهر، بسیار زیبا و فریبنده باشد. این شرط ویژه، پذیرش امامت حضرت علی بن ابی طالب علیه السلام و گردن نهادن به اطاعت و ولایت ایشان است. و این حقیقت، به بیان دیگری در انبوه روایات معتبر از اهل البیت علیهم السلام نقل شده که قبولی هرگونه عمل و فعلی در پیشگاه خداوند، وابسته است به ولایت و اطاعت از

جانشینانی که پیامبر از جانب خدا برای خود معرفی کرده‌اند، و نه افرادی که مردم به عنوان جانشین پیامبر خدا ﷺ انتخاب کردند.

۱۰

کانون نور

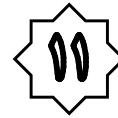
معاشر النَّاسِ! النُّورُ مِنَ اللَّهِ عَزَّوَجَلَّ فِئِي، ثُمَّ مَسْلُوكٌ فِئِي
عَلَيَّ، ثُمَّ فِي النُّسْلِ مِنْهُ إِلَى الْقَائِمِ الْمَهْدِيِّ، الَّذِي يَأْخُذُ
بِحَقِّ اللَّهِ وَبِكُلِّ حَقٍّ هُوَ لَنَا.

ای گروه‌های مردم! نور از جانب خدای عزوجل در من نهاده شده، و سپس در علی و بعد در نسل او تا قائم مهدی، که حق خدا را و هر حقی را که برای ما باشد، می‌گیرد.

۱ - خداوند متعال در آیه ۳۲ و ۳۳ سوره توبه تذکر می‌دهد که افرادی (کفار و منافقان) می‌خواهند نور خدا را با دهانشان خاموش کنند، اما خداوند مانع از آن خواهد شد و نور خود را تمام خواهد کرد. و در آیه بعد می‌فرماید: «او خدائی است که رسول خود را با هدایت و دین حق فرستاده است تا آن را بر همه ادیان غلبه و چیرگی دهد، هر چند که مشرکان و کافران، انجام این امر را نخواهند و مخالف باشند». این نور خدائی که در آیه مذکور آمده، همین نوری است که رسول خدا ﷺ در اینجا پیرامون آن توضیح بیشتری داده‌اند.

۲ - هر کس که در دنیای ظلمت زده، در پی نور خدا است، باید به کانون تابان نور - یعنی امام امیرالمؤمنین و یازده امام معصوم از نسل حضرتش تا قائم مهدی علیه السلام - روی آورد. و گرنه در ظلمت باقی می‌ماند.

۳- خداوند، آخرین حجت و نور خود را، وسیله احقاق حق اولیای خود قرار داده است. هر کس به این احقاق حقّ علاقه دارد، باید به امام قائم مهدی علیه السلام توجه کند.

هشدار!

معاشر النَّاسِ! أَنْذِرْكُمْ أَنْتَ رَسُولُ اللَّهِ، قَدْ خَلَّتْ مِنْ قَبْلِي الرُّسُلُ، أَفَأَنْ مَتَّ أَوْ قَتَلْتَ إِنْ قَلْبَيْتُمْ عَلَيَّ اِعْقَابَكُمْ؟ وَ مَنْ يَنْقَلِبْ عَلَيَّ عَقِيْبِهِ فَلَنْ يَضُرَّ اللَّهَ شَيْئاً، وَ سَيَجْزِي اللَّهُ الشَّاكِرِيْنَ.

ای گروه‌های مردم! به شما هشدار می‌دهم که من رسول خدایم، که پیش از من پیامبرانی آمده‌اند. آیا اگر من بمیرم یا کشته شوم، شما به گذشته (جاهلیت) خود باز می‌گردید؟ در حالی که هر کس که به گذشته خود برگردد، هرگز هیچ ضرری به خدا نمی‌زند، و خدا شکرگزاران را پاداش می‌دهد.

هشدارهای رسول خدا به امتش شنیدنی است، خصوصاً در مواردی که مربوط به سرنوشت امت پس از رحلت حضرتش باشد. اینک به چند نکته باید توجه و دقت شود:

۱- گستره زمانی امت رسول خاتم صلوات الله علیه تا قیام قیامت است، و گستره مکانی آن در تمام نقاط جهان، شرق و غرب آن.

۲- اینگونه هشدارهای پیامبر رحمت و پدر مهربان امت، خطاب به تمام پیروان آن حضرت است، در هر لحظه زمان و در هر نقطه زمین.

۳- هشدار رسول خدا، در زمینه بازگشت امت از دین حق به جاهلیت است، جاهلیتی که به لطف الهی پشت سر نهاده‌اند و اینک، به سوء اختیار خود، به آن بازمی‌گردند.

۴- بازگشت مردم به جاهلیت، زبانی به خدا نمی‌رساند. این زیان تنها به کسانی می‌رسد که نمک خورده و نمک شکسته‌اند.

۵- در این میان، تنها افراد معدودی هستند که نعمت‌های الهی -و در رأس آنها نعمت ولایت- را شکر می‌گزارند. و خدای مهربان به فضل خود، اینان را جزای خیر می‌دهد، گرچه اینان فقط انجام وظیفه کرده‌اند، نه کاری بیشتر از آن.

از خدای متعال می‌خواهیم که توفیق شکر نعمتهایش را به ما مرحمت فرماید، و ما را قدردان نعمت ولایت بگرداند، و از بازگشت به جاهلیت، در امان خود نگاه دارد.

مَنْتَ نَنْهِيْدُ!

معاشر النَّاسِ! لَا تَمْتَوْا عَلَيَّ اللَّهُ إِسْلَامَكُمْ، فَيَسْخَطُ

عَلَيْكُمْ وَ يَصِيْبُكُمْ بِعَذَابٍ مِنْ عِنْدِهِ، إِنَّهُ لَبِالْمُرْصَادِ.

ای گروه‌های مردم! با اسلام آوردن خود، بر خدا مانت مگذارید، که بر شما غضب گیرد، و شما را به عذابی از جانب خود گرفتار کند، که او در کمین است.

هدایت الهی، منتی است که خدای متعال بر ما گذاشته و ما را (به هر دلیل، گرچه نمی‌دانیم از کجا) مشمول آن قرار داده است. قدردان این نعمت باید باشیم. چگونه؟ این قدردانی مراتبی دارد، از جمله:

۱- به این کارهای مختصر خود، بر خدای بزرگ مانت نگذاریم.

رساندن پیام‌های غدیر (که بسیار متنوع و مختلف است) در زمان حاضر به همه مسلمانان وظیفه‌ماست. با توجه به گسترش رسانه‌های عمومی (روزنامه، اینترنت و...) چرا ما ساکتیم؟ پیامبر اکرم به زبانی که جز وحی نمی‌گوید، و «ما ينطق عن الهوى» است، مسلمانان را تا روز قیامت، امر به ابلاغ پیام‌های غدیر به دیگران کرده است. وظیفه ما است که نسلها را غدیری تربیت کنیم، پیام غدیر را به همگان بگوییم، و عمل به پیمان غدیر را از آنان بخواهیم. بیاییم همه با حضرتش پیمان ببندیم، و بگوییم: ای پیامبر رحمت! ندای شما را به گوش جان شنیدیم. اینک می‌کشیم تا به فرزندان خود، و تمام کسانی که با آنها پیوند داریم، پیمان هدایت «غدیر» را برسانیم. و از آنها نیز بخواهیم که به دیگران برسانند...

آزمون و تمایز

معاشر الناس! إن الله عزوجل لم يكن يذركم على ما أنتم عليه حتى يميز الخبيث من الطيب.
ای گروه‌های مردم! خدای عزوجل، شما را به حال خود رها نمی‌کند، تا آنکه پلید را از پاک جدا سازد.
خدای رحمان و رحیم، ما را در این دنیای پهناور بی‌سرپرست، رها نفرموده، بلکه به لطف گسترده‌ای که بر انسان‌ها دارد، انبیاء و اوصیاء را مأموریت داد تا جان فشانی کنند و مردم را به سوی خدا راهنمایی کنند. آنکس که هدایت را پذیرفت، طیب و پاک شد، و آنکه هوای نفس بر او غلبه کرد و سخنان راهنمایان الهی را نپذیرفت،

۲- ارزش نعمت هدایت را بشناسیم.

۳- در راه حفظ آن بکوشیم.

۴- در راه گسترش و تبلیغ آن به دیگران تلاش کنیم.

۵- در جهت تعمیق و توسعه آن در خودمان کوشش کنیم.

اگر نعمت را شناختیم، اما به دلیل تنبلی، هوی و هوس، القافات شیطانی و... آن را رها کردیم، مصداق آیه شریفه «لئن شكرتم لأزيدنکم و لئن كفرتم ان عذابى لشديد»^۱ خواهیم شد. و اگر آن را پذیرفتیم، انشاء الله مصداق آیه «و الذين اهدوا زادهم هدى»^۲ می‌شویم، و آنگاه لذت معنوی هدایت را می‌چشیم.

تداوم غدیر در نسلها

قد بلغت ما أمرت بتبليغه، حجّة على كل حاضر و غائب،
و على كل أحد ممن شهد أو لم يشهد، ولد أو لم يولد،
فليبلغ الحاضر الغائب و الوالد الولد إلى يوم القيامة.
من آنچه را مأمور به ابلاغ آن بودم، رسانیدم، تا حجّت باشد بر هر کس که حاضر و غائب است. و بر هر فردی که (در این مجلس) حضور دارد یا ندارد، و بر هر که زاده شده یا زاده نشده است. اینک باید حاضران به غائبان، و پدران به فرزندان - تا روز قیامت - (این پیام را) برسانند.

۱- اگر شکر نعمت کنید، یقیناً نعمت را بر شما افزون می‌گردانم. و اگر کفران نعمت کنید، حقا عذاب من شدید است. (سوره ابراهیم، آیه ۷)

۲- و کسانی که هدایت را بپذیرند، خدا بر هدایت ایشان بیفزاید.

(سوره محمد ﷺ، آیه ۱۷)

خیبث و ناپاک شد. اینک به خود نهیب بزنیم و در پرتو سخن وحی بگوییم:

هشدار! مبادا با کنار گذاشتن پیام دلسوزانه غدیر، درزمره پلیدان گردی، بلکه با مراجعه مکرر به پیام غدیر، دل و جان خود را در زلال جاری آسمانی هدایت الهی شستشو ده، تا در میان گروه پاکان جای گیری...

این راه گشوده است. چه گامی برای آن برمی داری؟

راه، این است

فاسمعوا لأمره تسلّموا، و اطیعوه تهتدوا، و انتهوا لنهیه ترشدوا، و سیروا إلی مراده، و لا تتفرّق بکم السبیل عن سبيله.

پس امرش را بشنوید تا به سلامت برسید. اطاعتش کنید تا هدایت گیرید. نهی او را به گوش جان بشنوید تا به رشد برسید. به سوی خواسته او بروید، و راههای دیگر، شما را از راه او دور نسازد.

پیامبر اکرم ﷺ در این عبارت، به وضوح برای امت اتمام حجت کرده اند و جای هیچ شک و تردید باقی نگذاشته اند. به بیان ایشان، امت باید تابع و شنوای امر حضرت علی ﷺ باشد تا سالم بماند. اگر هدایت به راه سعادت می خواهد، باید از آن حضرت اطاعت کند. اگر می خواهد به رشد و کمال برسد، باید از آنچه آن بزرگوار بازمی دارد، پرهیز کند.

انصاف دهید! آیا بیانی واضحتر و جامع تر از این کلمات هست که

بتوان حقانیت امیرالمؤمنین ﷺ را ابلاغ کرد؟ آیا عقل انسان در بیمودن این راه، اندک تردیدی به خود راه می دهد؟

صراط مستقیم

معاشر النَّاس! أنا صراط الله المستقیم الذی أمرکم باتّباعه، ثمّ علیّ من بعدی، ثمّ ولدی من صلبه أئمة یهدون بالحقّ و به یعدلون.

ای گروه مردمان! منم صراط مستقیم خدا که شما را به پیروی از آن امر فرموده است. پس از من، علی است. سپس فرزندانم از نسل او، امامانی که به حق هدایت می کنند، و به یاری حق به عدالت رفتار می کنند.

همه مسلمانان - حداقل در هر شبانه روز ده مرتبه - از خدای متعال درخواست می کنند: «اهدنا الصراط المستقیم». رسول گرامی اسلام خود این صراط مستقیم را در این جا معرفی فرمود، و علی بن ابی طالب ﷺ را هم به همان عنوان شناساند.

در فرازهای دیگر خطبه غدیر، موضوع امامت ائمه ﷺ مکرر بیان شده است. در اینجا آن کسانی معرفی شده اند که به «حق» هدایت می کنند و به سوی «حق» توجّه می کنند.

سخن را، روی با صاحب دلان است. می گوییم:

ای انسان های آزاده و حق طلب! شیعه معتقد به دوازده امام است، که در طول زندگی شان فقط به خدا دعوت کردند و از خدا کمک خواستند، و در راه تربیت انسان ها تلاش کردند.

آیا عقل حکم نمی کند که به سراغ آنها برویم، سخن آن

بزرگواران را بشنویم، از کلام هدایت آن امامان هدایتگر بهره گیریم، و پیروی از آنها را سرلوحه زندگی خود قرار دهیم؟

هدایت پذیر کیست؟

أَلَا إِنَّ أَوْلِيَاءَهُمُ الَّذِينَ وَصَفَهُمُ اللَّهُ عَزَّوَجَلَّ فَقَالَ:
«الَّذِينَ آمَنُوا وَ لَمْ يَلْبَسُوا إِيمَانَهُمْ بظلمٍ أَوْلَئِكَ لَهُمُ
الْأَمْنُ وَ هُمْ مَهْتَدُونَ»^۱.

آگاه باشید! کسانی که ولایت ایشان (امیرالمؤمنین و اهل بیت علیهم السلام) را بپذیرند؛ همانها هستند که خدای عزوجل در وصف آنان فرموده است: «و کسانی که ایمان آورند، و ایمان خود را به ستم نبوشانند، آنانند که برایشان امان است. و آنان هدایت یافتگانند».

آری باید کسانی را به سرپرستی خود بپذیریم که خداوند عزوجل، ایشان را توصیف و ستایش فرموده است. جوهره دین، دوستی و محبت خدا و رسول است، و پس از پیامبر، محبت کسانی که خداوند، ایشان را صاحبان اختیار در امور جهان قرار داده، و به اطاعت کامل از آنها فراخوانده است. کسانی که این ولایت را به جان پذیرفتند، مؤمنانی هستند که ایمان خود را به آلودگی ستم (بر خود و دیگران) نبوشانیدند. و این شعله تابنده را در جان خود روشن نگاه داشتند...

این هدیه الهی را، خدای نعمت بخش به مردم عطا فرمود، تا از آن بهره گیرند، و به دیگران نیز سود رسانند، و همگان را بدان فراخوانند...

بهشتیان

إِلَّا إِنَّ أَوْلِيَاءَهُمُ الَّذِينَ قَالَ لَهُمُ اللَّهُ عَزَّوَجَلَّ: «يَدْخُلُونَ
الْجَنَّةَ يَرْزُقُونَ فِيهَا بغير حساب»^۱.

بدانید! دوستداران ایشان (اهل بیت علیهم السلام) کسانی هستند که خدای عزوجل می فرماید: وارد بهشت می شوند، و در آن بدون حساب روزی داده می شوند.

ورود در بهشت، آرزوی کسانی است که سعادت و نجات ابدی را می خواهند. در عین حال، ضابطه ای است که پیروان حق را از طرفداران باطل جدا می سازد.

اما چه کسانی وارد بهشت می شوند؟

رسول خدا صلی الله علیه و آله در اینجا می فرماید: تنها کسانی وارد بهشت می شوند، که ولایت اهل بیت را به جان و دل پذیرفته اند.

و این حسن ختام است بر آن زندگانی که حسن مطلع آن، در دنیا، پذیرش راه هدایت و پیمان بستن با ولایت خاندان نور بوده است. کسانی در آخرت، از نور الهی بهره می گیرند که در دنیا از این نور، بهره گرفتند...

راهنمایان اُمت

معاشر النَّاسِ! أَلَا وَ أُنِّي مُنذِرٌ وَ عَلِيٌّ هَادٍ.

ای گروه های مردمان! بدانید که من هشدار دهنده ام و علی، راهنما است.

خدای متعال در قرآن خود، رسول خاتم را به شرف عنوان «منذر» (هشدار دهنده) افتخار بخشید، و آنگاه فرمود: «لِكُلِّ قَوْمٍ هَادٍ» (هر گروهی را هدایتگری است)^۱

از این بیان الهی، چند نکته روشن برمی آید، از جمله:

۱- مشعل هدایت، تا پایان عمر جهان، در میان مردمان، تابان و نور افشان است.

۲- همانگونه که هشدار دهنده (منذر) از سوی خدای تعالی معین می‌گردد، هدایتگران مردمان نیز، به دست آفریدگار دانای توانا، تعیین می‌شوند.

۳- همان سان که به هشدار (انذار)های پیامبر رحمت باید گوش جان سپرد، باید راهنمایی (هدایت)های هدایتگران را نیز در نظر داشت. باری، در این جمله به روشنی بیان می‌شود که هدایتگر امت پس از رحلت پیامبر رحمت صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، امیرالمؤمنین عَلَيْهِ السَّلَام است.

البته احادیث دیگری را محدث بزرگوار مرحوم سید هاشم بحرانی در تفسیر شریف برهان ذیل آیه یاد شده آورده، که براساس آنها، امامانی از فرزندان امیرالمؤمنین عَلَيْهِ السَّلَام می‌آیند، که هر یک از آنها هدایتگر مردم در زمان خودشان هستند. و امروز، امام هادی مهدی، حضرت بقیة الله اروحنا فدا، رایت هدایت را در دست دارد.

واپسین حلقه این رشته نور

إِلَّا أَنْ خَاتَمَ الْأُمَمَةِ مِنَّا الْقَائِمُ الْمَهْدِيُّ

بدانید! آخرین امام از ما، قائم مهدی است.

نوید به قیام موعود عدالت گستر جهانی، چنان اهمیتی والا دارد که رسول امین صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ در آستانه تداوم حیات امت پس از خود، دورنمای روشن رشته نورانی امامت را بدین‌گونه نشان می‌دهد.

پیامبر، در حالی که در کنار نخستین امام جای دارد، آخرین امام را در حضور جمعیت هزاران نفری حاضر در جُحْفَه - که پرشکوه‌ترین اجتماع مسلمانان در طول دوره حیات پیامبر بود- به مردم می‌شناساند.

از سوی دیگر، برای ابلاغ این پیام، همچون دیگر پیامهای روز غدیر، به مسلمانان امر می‌فرماید که نسل به نسل، این امانت مقدس را همچنان به دیگران برسانند.

سخن در اینجا است: اگر ابلاغ این پیام آسمانی در آن روز، برای آن مردم، چنان ضرورتی داشت، امروز برای ما که در زمان حیات و امامت «خاتم الأئمه» زندگی می‌کنیم، آیا ضرورت آن صد چندان نیست؟

رایت بلند هدایت

إِلَّا أَنَّهُ الظَّاهِرُ عَلَى الدِّينِ

بدانید! که او (حضرت مهدی عَلَيْهِ السَّلَام) بر تمام دینها پیروز است.

ظهور موعودی که بر ظلم و ستم‌ها چیره شود، و انسانیت انسان را برای او معنا کند، فصل مشترک تمام ادیان و مذاهب است، که هر کدام به نحوی و به بیانی، از آن سخن گفته‌اند.

قرآن - این کتاب بزرگ و پیمان نامه ستیغ الهی - علاوه بر بیان

این مضمون مشترک تمام کتابهای آسمانی، وعده داده که پیامبر خود را بر تمام ادیان غلبه دهد، گرچه دشمنان توحید را خوش نیاید.

هو الذی ارسل رسوله بالهدی و دین الحق لیظهره علی الدین کلّه و لو کره المشرکون.^۱

اینک در بیان رسول پاک می‌خوانیم که غلبه بر تمام دینهای دیگر - که با ظهور اسلام، نسخ شده‌اند - به دست بزرگ مردی از سلاله پیامبر است، که پرچم پیروز «نصر من الله» در دست اوست، و در انتظار او و به یاد او است، که در دعای ندبه می‌خوانیم:

این صاحب یوم الفتح و ناشر رایة الهدی؟

کجاست صاحب روز فتح و گستراننده رایت هدایت؟

روز انتقام

الا انه المتقم من الظالمین

بدانید که او (حضرت مهدی علیه السلام) انتقام گیرنده از ستمگران است.

ظلم بر هموعان، همزاد آدمی است. انسان، از نخستین روز پیدایش بر کره خاک، به وسوسه شیطان و تحریک هوای نفس، بر دیگران ستم روا داشته است.

روال دنیا، تاکنون بر این بوده که ظالم در ظلم خود پیش برود، و مظلومان همچنان مورد ستم قرار گیرند، تا آنجا که حتی برترین بندگان خدا - پیامبران و امامان علیهم السلام - نیز مظلومانه به دست دشمنان کشته و آواره گشتند و از وطن خود رانده شدند.

۱- سوره توبه، آیه ۳۳.

آیا جهان بدین‌گونه باقی می‌ماند؟ آیا خدای جهان آفرین، روزی دیگر برای ستمدیدگان ندارد؟ روزی که آفتاب آن، نوید هلاک را به ستم پیشگان، و نوید رهایی را به ستم دیدگان جهان نشان دهد؟ آن روز نزدیک است. و به دست امام مهدی عجل الله تعالی فرجه عملی می‌شود. اینک هر که آن روز بهاری را دوست دارد، وجود خود را از خزان ستم پاک سازد، و جان خود را بهاری کند، چرا که آن روز، روز خزان زدگان نیست، روز بهاری صفتان است...

اللهم عجل فرجه و ظهوره

دژ شکن

ألا انه فاتح الحصون وهادمها

آگاه باشید! او (حضرت مهدی علیه السلام) فاتح قلعه‌ها و منهدم کننده آنها است.

ستم پیشگان، در طول سده‌های سرد و سیاه، همچنان در دژهای بیداد نشستند و حکم راندند.

گاهی - تنها لحظاتی محدود - بارقه‌ای از نور امید بر مردم خزان زده تابیدن گرفت. اما همان بارقه نور نیز در هجوم ابر پلید بیداد، محو گردید.

اینک رسول خدا است - صلی الله علیه و آله - که در واپسین روزهای عمر مبارک خود، با امت سخن می‌گوید، از راهی که پیش رو دارند. در این سخنان نورانی، با یک جمله کوتاه، با یک چشم، نگاهی ژرف به گذشته و به چشم دیگر نگاهی به آینده دارند. گویی به انسانهای حقجو و هدایت خواه نوید و امید می‌دهند که:

هان! مَهْرَاسِید! و راه حق را ادامه دهید، که فاتح دژهای شرک و ظلم، و ویرانگر بناهای کفر و نفاق در راه است. به یاد او باشید، چشم به راهش دوزید، و به افق عدالت فراگیر جهانی بنگرید، و بدانید که کاخ نشینان بیداد، عمری دیرپا ندارند...

مشرکان! به هوش!

الا انه غالب كل قبيلة من اهل الشرك وهادياها

بدانید! او (حضرت مهدی علیه السلام) پیروزمند بر هر قبیله از اهل شرک، و هدایتگر آنهاست.

آن روز که قابیل، ظالمانه به قتل برادرش هابیل دست دراز کرد؛ آن روز که نوح پیامبر علیه السلام، پس از نهصد و پنجاه سال دعوت به توحید از قوم خود نومید شد؛

آن روز که ابراهیم خلیل علیه السلام - پس از عمری نیکی و روشنگری - به آتش کینه انداختند؛

آن روز که فرعون، بر اریکه ستم تکیه داده و قدرت خود را به رخ موسی پیام آور ایمان و عدالت علیه السلام می کشید؛

آن روز که پیامبر رحمت صلی الله علیه و آله راه کینه توزانه، از مکه بیرون کردند؛

آن روز که سپاه ظلمت به قتل کانون نور، در کربلای خون رنگ کمر بست؛

و دهها و صدها روز دیگر از این گونه در طول تاریخ؛ پیوسته این پرسش مطرح بود که: آیا همواره باید منادیان توحید، اینگونه اسیر ستم مشرکان باشند؟

پاسخ بزرگ و گرہ‌گشای خاتم النبیین به تمام مردمان در طول تاریخ، خواندنی است:

امام مهدی علیه السلام، یگانه پرچمدار توحید است که تمام قبیله‌های شرک را - از گذشته و آینده تاریخ - هدایت و بر آنها اتمام حجّت می‌فرماید، و اگر حق را نپذیرفتند، به خاک هلاک می‌افکند.^۱

موعود اّمّت‌ها

الا انه قد بشر به من سلف بين يديه

آگاه باشید! هر کس پیش از او (حضرت مهدی علیه السلام) آمده، به او نوید داده است.

نوید خدای بزرگ به ظهور و قیام منجی دادگستری که جهان را از عدالت آکنده سازد و در تمام زوایای زندگی انسانها جلوه آن را نشان دهد، در تمام کتابهای آسمانی پیشین و به زبان تمام پیامبران و امامان گذشته بیان شده است.

این نوید، نومیدان را مایه امید بوده است. و اکنون نیز، پیروان تمام ادیان و مذاهب در جای جای گیتی، همچنان چشم به راه آن موعود الهی هستند، و در انتظار ظهورش لحظه شماری می‌کنند.

پیامبر رحمت نیز در خطبه غدیر، فرجام نیک انسانها را با طلوع صبح انسانیت و تابش آفتاب عدالت، بیان می‌دارد، تا امام موعود را

۱- البته، چنانکه در این حدیث و احادیث دیگر فرموده‌اند، امام عصر عجل الله تعالی فرجه، مدتی از دوره ظهور را به تبیین، هدایت، احتجاج، و روشنگری حقایق ایمانی برای منکران سپری می‌کنند. درگیری حضرتش با مخالفان، پس از اتمام حجّت کامل خواهد بود، چنانچه سیره تمام پیامبران و امامان هدایت علیهم السلام چنین بوده است.

بشناسیم و از ژرفای جان بگوییم:

السلام علی المهدی، الذی وعد الله عزوجلّ به الامم
ان یجمع به الکلم و یلمّ به الشعث، و یملأ به الأرض
قسطاً و عدلاً، و ینجز به وعد المؤمنین.
سلام بر مهدی، آنکس که خدای عزوجل، امتها را به او
وعده داده که کلمه‌ها (عقاید گونه گون) را به او گرد
آورد، پراکندگی‌ها را به دست او، به سامان آورد، و زمین
را با ظهورش از قسط و عدل آکنده سازد، و وعده‌ای را
که به مؤمنان داده، با قیام او، به انجام رساند.

پیروزمند شکست ناپذیر

ألا أنه لا غالب له و لا منصور علیه

آگاه باشید! او (حضرت مهدی علیه السلام) کسی است که هیچ
کس بر او غالب نمی‌شود. و هیچ فردی که در برابر او
باشد، یاری نمی‌گردد.

هیچ کس بر حضرت مهدی علیه السلام غلبه نخواهد داشت و هیچ کس
علیه آن حضرت یاری نخواهد شد. او همان منجی نهایی جهان
است که همه امتهای گذشته، انتظار آمدنش را داشته‌اند و تمامی
پیامبران الهی، به امتهای خود بشارت آن موعود را داده‌اند. پیامبر
اکرم صلی الله علیه و آله در غدیر خم، آخرین و حساس‌ترین فراز عمر بابرکت
خویش - که در آن وظیفه امت را پس از رحلت خود مشخص
فرموده‌اند - امت را به ظهور حضرت مهدی علیه السلام و غلبه کامل و پیروزی
حتمی آن بزرگوار بر همه دشمنان و غلبه حق بر باطل نوید داده‌اند.

راز دار خدای جهان

ألا أنه وليُّ الله في أرضه، و حكمه في خلقه، و أميئه
في سرّه و علانيته.

آگاه باشید! او (حضرت مهدی علیه السلام) ولی خدا در زمین او
است، حکم کننده او در میان آفریدگانش، و امین او بر
نهران و آشکارش است.

در این چند عبارت، بعضی از ویژگیهای امام عصر اروحنا فداه از
بیان شیوای پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله آمده است:

۱ - آن حضرت، ولی خدا در روی زمین است. یعنی کسی است
که از جانب خدا به عنوان رهبر و سرپرست مردم منصوب شده است
(رهبر الهی)

۲ - داوری است که در بین مردم قرار داده شده تا مردم در
اختلافات خود به او مراجعه کرده و سخن او را به عنوان حکم با جان
و دل بپذیرند.

۳ - مقرب درگاه الهی است که خدا او را امین و رازدار خود قرار
داده است. کسی که در نهران و آشکار امین خدا باشد، همان بنده خدا
است که بالاترین درجه عبودیت و نهایت بندگی را به درگاه الهی به
جا می‌آورد.

روشن است که مردم نیز باید در برابر چنین بزرگواری، تسلیم
باشند، و او را - با تمام وجود - به امامت بپذیرند. و به این پذیرش
افتخار کنند که امین خدا را امام خود می‌دانند.

حج آگاهانه

معاشر النَّاسِ! حَجُّوا الْبَيْتَ بِكَمَالِ الدِّينِ وَ التَّفَقُّهِ، وَ لَا تَنْصَرِفُوا عَنِ الْمَشَاهِدِ إِلَّا بِتُوبَةٍ وَ إِقْلَاعٍ.

ای گروه‌های مردم! با دین کامل و با تفقه (فهم درست) به حج خانه خدا بروید. و از آن جایگاه‌های بزرگ، جز با توبه و دست برداشتن از گناه باز مگردید.

حج از ارکان دین است. اما باید بر مبنای آگاهی کامل در دین باشد، و براساس دین کامل یعنی قبول ولایت و پیشوایی امیرالمؤمنین (علیه السلام) انجام شود. اساساً تمام آداب و اعمال مذهبی ما - اعم از نماز و روزه و حج و جهاد و... - اگر بدون قبول این رکن اساسی دین الهی یعنی قبول ولایت امیرالمؤمنین (علیه السلام) باشد، ارزش ندارد.

عبادتی مقبول درگاه الهی است که از طریقی که خالق معبود فرموده است، ادا شود، نه آنگونه که ما خوش داریم و می‌پسندیم. ولایت ائمه اطهار (علیهم السلام)، تنها راهی است که خدای متعال برای عبادت ما قرار داده است. و تنها همین راه است که به توبه و کنده شدن از گناهان می‌انجامد.

بر فراز قلّه «امر به معروف»

أَلَا إِنَّ رَأْسَ الْأَمْرِ بِالْمَعْرُوفِ وَ النِّهْيِ عَنِ الْمُنْكَرِ أَنْ تَنْتَهُوا إِلَى قَوْلِي وَ تُبَلِّغُوهُ مَنْ لَمْ يَحْضُرْ، وَ تَأْمُرُوهُ بِقَوْلِهِ وَ تَنْهَوُهُ عَنِ مَخَالَفَتِهِ، فَإِنَّهُ أَمْرٌ مِنَ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ وَ مَنِّي.

آگاه باشید! بالاترین امر به معروف و نهی از منکر، آن

است که سخن مرا بفهمید، و آن را به هر کس که در اینجا حاضر نیست، برسانید، او را به قبولش امر کنید، و از مخالفتش باز دارید، چرا که این دستوری از جانب خدای عزوجل و از نزد من است.

امر به معروف و نهی از منکر، دو فریضه مهم دین است که حیات دین و اهل دین وابسته به آن است. این احکام مهم الهی، طبعاً زمانی اجرا می‌شود که به تمام شئون دین امر شود و تمام شئون ضد دین مورد نهی قرار گیرد. رسول خدا (صلی الله علیه و آله) با بیان این جمله، به این حقیقت اساسی اشاره می‌کنند که ولایت ائمه حق در رأس تمام امور دین است. لذا امر به ولایت (به تمام معنای آن) امر به تمام خوبی‌ها است. و نهی از قبول ولایت دشمنان، نهی از تمام بدی‌ها است.

به کجا می‌روید؟

معاشر النَّاسِ! مَا تَقُولُونَ؟ فَإِنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ كُلَّ صَوْتٍ وَ خَافِيَةٍ كُلِّ نَفْسٍ «فَمَنْ اهْتَدَى فَلِنَفْسِهِ وَ مَنْ ضَلَّ فَاِتِّمًا يَضِلُّ عَلَيْهَا»^۱ وَ مَنْ بَايَعَ فَاِتِّمًا يَبَايِعِ اللَّهَ.

ای گروه‌های مردم! چه می‌گویید؟ خداوند هر صدایی را می‌داند، و از پنهانی‌های هر درونی باخبر است. پس هر که پیروی هدایت را پذیرفت، به نفع خود او است. و هر که کس گمراه شد، به ضرر خود گمراه شده است. و هر که (با علی (علیه السلام)) بیعت کند، با خدا بیعت کرده است.

آیا با خدایی که کلام ناگفته ما را می‌داند، و درون دل‌های ما را می‌خواند، می‌توان به مبارزه برخاست؟ آیا با قبول نکردن هدایت الهی و اعلام جنگ با خدا، می‌توان او را شکست داد؟ بیعت با امیرالمؤمنین علیه السلام، بیعت با خدای متعال است. و این باب گشوده هدایت الهی است که برای همیشه، جویندگان نجات و سعادت را به خود فرامی‌خواند. هر کس جویای هدایت است، راهی جز این ندارد. و هر کس از این هدایت سر پیچد، تنها به خودش ضرر زده است. و فرجام نیکو، تنها از آن کسانی است که نسبت به حق با تواضع و خضوع پیش آیند و به آن گردن نهند.

سپاس بر نعمت هدایت

معاشر النَّاسِ! قولوا الَّذِي قُلْتُ لَكُمْ، و سَلِّمُوا عَلِيَّ عَلِيٌّ بامرهِ الْمُؤْمِنِينَ... و قولوا: «الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي هَدَانَا لِهَذَا و مَا كُنَّا لَنَهْتَدِيَ لَوْلَا أَنْ هَدَانَا اللَّهُ»

ای گروه‌های مردم! آنچه به شما گفتم، بگویید. و بر علی، به عنوان «امیرالمؤمنین» سلام کنید... و بگویید: «حمد و سپاس خدای را، که ما را به این امر هدایت فرمود. و اگر خداوند هدایت نمی‌کرد، ما به هدایت نمی‌رسیدیم.»

هدایت، از جانب خدا است، و قبول آن، وظیفه بشر است. اگر خداوند متعال به لطف گسترده خود انسانها را هدایت نکند، انسانها راهی به هدایت ندارند. این است که خداوند، خوان هدایت را برای همه گسترده است. اما این انسانها هستند که وظیفه قبول هدایت - یعنی بهره‌گیری از این خوان گسترده - را دارند.

اسلام یعنی تسلیم در برابر سخنان رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم که همه، وحی خدا است. و کلام رسول، امر به قبول ولایت امام امیرالمؤمنین علیه السلام و پذیرش آن بزرگوار به عنوان «امیر بر تمام مؤمنان در تمام شئون زندگانی ایشان» است.

اینک آزمونی بزرگ پیش روی ما است: آیا ادعای مسلمانی - یعنی تسلیم در برابر رسول خدا - را در عمل نشان می‌دهیم یا نه؟

حق را میپوشانید

معاشر النَّاسِ! قولوا ما يرضى الله به عنكم من القول، فَإِنْ تَكْفَرُوا أَنْتُمْ و مَنْ فِي الْأَرْضِ جَمِيعاً فَلَنْ يَضُرَّ اللَّهُ شَيْئاً.

ای گروه‌های مردم! سخنی بگویید که به آن سخن، خداوند از شما راضی شود. اگر شما و همه کسانی که در زمین هستند، کفر ورزند، هرگز ضرری به خدا نمی‌رساند.

گاهی انسان با سرکشی و طغیان کودکانه، ضعف و حقارت و محدودیت خود را فراموش می‌کند. و از یاد می‌برد که مخالفت با خدای بزرگ - که هم قدرت و هم لطف او بی‌پایان است - چند نتیجه زیانبار دربردارد:

۱ - کفران نعمت است، که عقل هر عاقلی، به زشتی آن حکم می‌کند.

۲ - محرومیت انسان از برکات و ثمرات و الطاف بعدی الهی را در پی می‌کند.

۳ - قدرتِ واسعة خدا را در هم نمی‌شکنند، بلکه خیره سری و نادانی انسان را نشان می‌دهد.
اینک راه هدایت پیش پای جویندگان سعادت قرار دارد. هر که جویای خوشبختی دنیا و آخرت است، از این راه که نعمت والای الهی است، بهره گیرد.

خود را بیازمایید

- ۱ - خداوند متعال، امیرالمؤمنین علیه السلام را برای ما «ولی» قرار داده است. از این مطلب چه نتیجه‌ای می‌گیریم؟
(الف) این انتخاب خداست نه انتخاب مردم.
(ب) اطاعت او بر همه واجب است.
(ج) هر دو.
- ۲ - «پیروی از حکم امیرالمؤمنین علیه السلام بر همه لازم است» یعنی چه؟
(الف) ما باید عقل خود را تعطیل کنیم.
(ب) عقل ما به ما حکم می‌کند که از آن بزرگوار پیروی کنیم.
(ج) این سخن، کلام پیامبر است، ولی قبول آن لازم نیست.
- ۳ - پیامبر خدا صلی الله علیه و آله، علم خود را به امیرالمؤمنین علیه السلام آموخته است. در نتیجه:
(الف) باید از امیرالمؤمنین علیه السلام پیروی کنیم، چون علم کامل است.
(ب) از دیگران هم در حد علم ناقص آنها، می‌توانیم پیروی کنیم.
(ج) می‌توانیم علی علیه السلام را امام بدانیم، اما علم دین را از دیگران فراگیریم.
- ۴ - خداوند متعال، علی علیه السلام را برتری داده است. پس ما وظیفه داریم:
(الف) فضایل او را ساخته دیگران ندانیم.
(ب) ما هم او را برتر از دیگران بدانیم.
(ج) الف و ب صحیح است.

- ۵ - امیرالمؤمنین علیه السلام مبین کتاب خدا است. پس ما هم باید:
(الف) قرآن را به رأی خودمان تفسیر کنیم.
(ب) قرآن را به دانش خود، نه به رأی خود تفسیر کنیم.
(ج) قرآن را فقط براساس کلام اهل بیت علیهم السلام تفسیر کنیم.
۶ - براساس حدیث ثقلین، دو یادگار و جاویدان پیغمبر، عبارتند از:
(الف) قرآن و عترت
(ب) قرآن و سنت
(ج) قرآن و ائمت
- ۷ - لقب «امیرالمؤمنین» را برای کدام معصوم می‌توان به کار برد؟
(الف) رسول خدا صلی الله علیه و آله
(ب) علی بن ابی طالب علیه السلام
(ج) حضرت مهدی علیه السلام
- ۸ - پیامبر، به امر الهی، چه کسی را به فضیلت «برادری خود» افتخار بخشید؟
(الف) سلمان
(ب) ابوذر
(ج) هیچکدام
- ۹ - کمال دین به چه امری است؟
(الف) نماز اول وقت
(ب) قبول ولایت امیرالمؤمنین علیه السلام
(ج) حفظ قرآن.
- ۱۰ - خداوند متعال کدام امام معصوم را برای احقاق حقوق اولیای خود برگزیده است؟
(الف) حضرت مهدی علیه السلام
(ب) امام حسین علیه السلام
(ج) حضرت علی علیه السلام
- ۱۱ - هشدار پیامبر (در مورد عدم بازگشت به جاهلیت) خطاب به کیست؟
(الف) تمام امت تا روز قیامت
(ب) فقط مردم مکه
(ج) فقط مردم مدینه

۳۶ * درس‌هایی از خطبه غدیریه

۱۲ - چرا خدا ما را هدایت کرده و به اسلام فراخوانده است؟

(الف) چون لیاقت و استحقاق داشته‌ایم.

(ب) به خاطر لطف بی‌پایانش که بدون استحقاق می‌بخشد.

(ج) از آن رو که با مردم خوش رفتاری کرده‌ایم.

۱۳ - رسول خدا ﷺ رساندن پیام غدیر به ..... را وظیفه ما، اعلام فرمود.

(الف) فقط مسلمانان

(ب) فقط شیعیان

(ج) تمام مردم

۱۴ - خدای عز و جل ما را می‌آزماید، تا ....

(الف) ما را بشناسد.

(ب) خوبی و بدی ما را به خودمان نشان دهد.

(ج) ما را به گمراهی مجبور کند.

۱۵ - راه خدا چیست؟

(الف) آنچه ما به میل خود بخواهیم.

(ب) آنچه ما به علم خود بیابیم.

(ج) آنچه رسول خدا و ائمه هدی علیهم‌السلام از جانب خدا به ما بگویند.

۱۶ - درباره «صراط مستقیم» کدام جمله صحیح است؟

(الف) صراط مستقیم یعنی راهی که قرآن و عترت معین کنند.

(ب) صراط مستقیم یعنی راهی که به عقل خودمان از قرآن بفهمیم.

(ج) اساساً صراط مستقیم نداریم، بلکه صراط‌های مستقیم داریم.

۱۷ - درباره ولایت امیرالمؤمنین علیه‌السلام در قرآن:

(الف) آیات متعددی آمده است، که برخی از آنها را رسول خدا صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم در خطبه

غدیر بیان فرموده است.

(ب) مطلبی نیامده، چون بحث اختلافی است.

(ج) مطلبی نیامده، چون نام علی علیه‌السلام در قرآن بیان نشده است.

۱۸ - «ورود در بهشت» ....

(الف) برای استراحت و آرامش است.

(ب) کمال لطف الهی و وسیله تکامل و ترقی انسان است.

(ج) هیچ اهمیتی برای انسان ندارد.

درس‌هایی از خطبه غدیریه * ۳۷

۱۹ - از آیه «انما انت منذر و لكل قوم هاد» برمی‌آید که:

(الف) قرآن، تا روز قیامت برای هدایت، کافی است.

(ب) عالمان دین، در همه زمانها هستند تا مردم را هدایت کنند.

(ج) در هر زمانی، امامی از اهل بیت پیامبر صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم هست که حجّت الهی را تداوم بخشد.

۲۰ - پیامبر خدا صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم درباره حضرت مهدی علیه‌السلام در روز غدیر:

(الف) او را «خاتم الاثمه» معرفی فرموده‌اند.

(ب) درباره غیبت حضرتش سخن گفته‌اند.

(ج) در این مورد، سخنی نگفتند، چون مطالب خطبه غدیر فقط در مورد غدیر و حضرت علی علیه‌السلام است.

۲۱ - کدام معصوم بزرگوار، بر پیروان تمام دینها غلبه دارد؟

(الف) رسول خدا صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم

(ب) امیرالمؤمنین علیه‌السلام

(ج) امام مهدی علیه‌السلام

۲۲ - «منتقم از ستمگران» کیست؟

(الف) امام مهدی علیه‌السلام

(ب) مختار ثقفی

(ج) امام حسین علیه‌السلام

۲۳ - شکستن دژهای کفر، به عهده کیست؟

(الف) علی علیه‌السلام فاتح خیبر

(ب) رسول خدا صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم فاتح بدر

(ج) حضرت مهدی علیه‌السلام

۲۴ - حضرت ولی عصر ارواحنا فداه، پس از ظهور شکوهمند خود:

(الف) بلافاصله همه مردم را می‌کشد، و سیل خون به راه می‌اندازد.

(ب) فقط مشرکان را به قتل می‌رساند.

(ج) فقط مشرکان را می‌کشد، آن هم پس از زمانی که در جهت هدایت آنها و احتجاج با ایشان و اتمام حجّت بر آنها گذرانده است.

۲۵ - نوید به ظهور حضرت مهدی علیه‌السلام ....

(الف) مختص اسلام است.

(ب) در تمام ادیان است.

(ج) ساخته ذهن بشر است.

۲۶- «پیرومند شکست‌ناپذیر» کیست؟

الف) به اذن خدا، حضرت مهدی علیه السلام است.

ب) فقط خدای متعال است.

ج) پیروزی مطلق بدون شکست در این دنیا وجود ندارد.

۲۷- رازدار خداوند بزرگ کیست؟

الف) جبرئیل

ب) در این زمان، حضرت مهدی علیه السلام است.

ج) خداوند، رازها و اسرار غیب خود را به هیچ مخلوقی نمی‌گوید.

۲۸- درباره حج، کدام جمله صحیح است؟

الف) حج لازم نیست، بلکه می‌توان به جای آن به فقرا کمک کرد.

ب) حج لازم است، اما آگاهی و تفقه در آن شرط نیست.

ج) حج لازم است، و آگاهی و تفقه در دین نیز در آن ضرورت دارد.

۲۹- امر به معروف و نهی از منکر:

الف) کار درستی نیست، چون مداخله در زندگی مردم است.

ب) ضرورت دارد، و در رأس آن، ولایت ائمه اطهار علیهم السلام است.

ج) ضروری است و باید با خشونت همراه باشد.

۳۰- رابطه بنده با خدای متعال چگونه است؟

الف) در برابر او مجبور است.

ب) آزاد است، رها شده و خدا هیچ قدرتی بر او ندارد.

ج) می‌تواند به جنگ خدا برود، ولی این کار فقط به ضرر انسان است.

۳۱- شکر نعمت هدایت چگونه است؟

الف) نشان دادن قبول هدایت، با عمل صحیح.

ب) دل خوش بودن به هدایت، و دنبال کار خود رفتن.

ج) تحقیر دیگرانی که این نعمت را ندارند.

۳۲- سرکشی انسان بر خدای بزرگ، چه نتایجی دارد؟

الف) کفران نعمت

ب) محرومیت از نعمت‌های آینده

ج) پاسخ الف و ب صحیح است.

پاسخنامه

نام و نام خانوادگی: .....

آدرس: .....

کدپستی: .....

۱۷- الف ☐ ب ☐ ج ☐	۱- الف ☐ ب ☐ ج ☐
۱۸- الف ☐ ب ☐ ج ☐	۲- الف ☐ ب ☐ ج ☐
۱۹- الف ☐ ب ☐ ج ☐	۳- الف ☐ ب ☐ ج ☐
۲۰- الف ☐ ب ☐ ج ☐	۴- الف ☐ ب ☐ ج ☐
۲۱- الف ☐ ب ☐ ج ☐	۵- الف ☐ ب ☐ ج ☐
۲۲- الف ☐ ب ☐ ج ☐	۶- الف ☐ ب ☐ ج ☐
۲۳- الف ☐ ب ☐ ج ☐	۷- الف ☐ ب ☐ ج ☐
۲۴- الف ☐ ب ☐ ج ☐	۸- الف ☐ ب ☐ ج ☐
۲۵- الف ☐ ب ☐ ج ☐	۹- الف ☐ ب ☐ ج ☐
۲۶- الف ☐ ب ☐ ج ☐	۱۰- الف ☐ ب ☐ ج ☐
۲۷- الف ☐ ب ☐ ج ☐	۱۱- الف ☐ ب ☐ ج ☐
۲۸- الف ☐ ب ☐ ج ☐	۱۲- الف ☐ ب ☐ ج ☐
۲۹- الف ☐ ب ☐ ج ☐	۱۳- الف ☐ ب ☐ ج ☐
۳۰- الف ☐ ب ☐ ج ☐	۱۴- الف ☐ ب ☐ ج ☐
۳۱- الف ☐ ب ☐ ج ☐	۱۵- الف ☐ ب ☐ ج ☐
۳۲- الف ☐ ب ☐ ج ☐	۱۶- الف ☐ ب ☐ ج ☐

